

Guia per a una
Comunicació Lliure
d' Edatisme

La present Guia és una de les principals línies d'acció de l'Observatori de l'Edatisme. Aquest document ha estat subvencionat pel Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030, a través de la subvenció de suport al tercer sector d'acció social amb càrrec al 0,7 de l'impost de l'IRPF.

Document elaborat per:

Fundación HelpAge International España

Escrit per:

Ana Belén Fernández Souto

Professora titular de comunicació audiovisual i publicitat.

Directora de la Càtedra d'Edatisme, Universitat de Vigo.

Irene Ramos Soler

Directora del grup d'investigació, Envel·liment i Comunicació de la Universitat d'Alacant i de l'Observatori Grans i Mitjans de comunicació de la Universitat Permanent de la Universitat d'Alacant (UPUA).

Elena Molina Núñez

Responsable de projectes, HelpAge International España.

Versió en català, traduïda per:

Lourdes Charles presidenta de SomSeniors

www.somseniors.com

Amb la col·laboració del **Col·legi de Periodistes de Catalunya** <https://www.periodistes.cat/>

Coordinat per:

Elena Molina Núñez

Responsable de Projectes.

Viridiana G. Chacón Salas

Responsable de Comunicació i Premsa.

HelpAge International España

Data: novembre 2023.

Copyright: Fundación HelpAge International España 2023.

El contingut és responsabilitat única i exclusiva de la Fundació HelpAge International España i, en cap cas, reflecteix l'opinió o punts de vista del Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030. Qualsevol part d'aquesta publicació pot ser reproduïda sense permís per a fins educatius i sense ànim de lucre. Si us plau, atribuir explícitament l'autoria a HelpAge International España i envïïn una còpia o enllaç d'aquest a l'adreça de correu electrònic: observatorio@helpage-espana.org

Agencia Creativa:

Be One

Impremta:

Gráficas AGA

Subvencionat per:

ÍNDEX

6 Pròleg

8 Revolució demogràfica
com a repte informatiu

11 Mites i estereotips
sobre l'edatisme

15 Dones grans i mitjans de
comunicació

17 El llenguatge importa

22 Les imatges i
les persones grans

26 La veu de
les persones grans

28 HelpAge International
Espanya

30 Glossari

33 Entitats
especialitzades

PRÒLEG

1.

Fins al segle XX, la joventut dominava el panorama demogràfic a Occident. Però si mirem cap al 2050, les projeccions suggereixen un gir demogràfic profund: es preveu que les persones amb més de 65 anys representaran el 21% de la població mundial. Aquest canvi no és merament un repte: és el presagi d'una revolució liderada per les persones sèniors. El gerontòleg i psiquiatre Robert Butler, qui va encunyar el terme "edatisme" el 1969, va iniciar la conversa sobre la discriminació per edat. La seva obra "*Why Survive? Being Old in America*", guardonada amb el Pulitzer el 1976, va qüestionar per primera vegada les polítiques i prejudicis sobre la vellesa. Ecos del seu pensament es troben a "*Sénior, la vida que no cesa*", fruit d'una dècada de recerca científica, publicat per Dièresis el febrer de 2023. Aquest assaig proposa una aproximació holística, polièdrica i humanista sobre l'envelliment per a la seva comprensió. Desmuntar l'edatisme va més enllà de desfer els prejudicis heretats d'èpoques com la Revolució Industrial, el taylorisme i el fordisme, que van relegar les persones de més edat a un marge assistencial, amb la nociva metàfora de "produeix i mor".

L'edatisme és una anomalia cultural, una desinformació dins d'una mentida orgànica infundada i establerta. Un fals concepte que ha minat la dignitat de les persones grans durant els dos últims segles, per no anar més enllà. És imperatiu enfrontar les variants de l'edatisme, des de l'institucional, la política, fins al social, incloent-hi els estereotips autoinfligits. Sense cedir al llenguatge condescendent que construeix realitats o "Elder Speak", que empra frases i substantius com "Hola, avi", "ja ets gran per a...", o la infantilització "adorables vells", termes utilitzats de forma generalitzada. Són microagressions que sotmeten la dignitat i menyspreen les capacitats de les persones grans, sense obviar la denigrada classificació social de "tercera edat" com a categoria antropològica.

D'altra banda, hem de promoure una harmonia intergeneracional que impulsi un desenvolupament social avançat i sostenible, fusionant el pensament innovador, la vitalitat i visió de la joventut amb la maduresa, l'experiència i el coneixement sènior. Només des de la diversitat -també de les edats- assolirem el progrés humà. En la nova societat, ningú ha de sentir-se exclòs. Les persones grans solen tendir a un rendiment inferior en comparació amb el seu potencial real, ajustant-se d'aquesta manera a l'estereotip o expectativa que recau sobre elles.

Per contra, la longevitat ha de ser reconeguda com una fase amb potencial i de contribució activa, no com un període d'inevitable decadència assistencial. Aquest canvi de paradigma pot reformar les polítiques públiques, reinventar institucions i reconfigurar les nostres narratives culturals, instaurant una era de reconeixement cap a les persones sènior en el seu procés de longevitat. Les persones sèniors no són receptores passives en aquest nou món, sinó protagonistes i arquitectes clau en la seva pròpia reinvenició i transformació.

Introduir la Guia per a una Comunicació Lliure d'Edatisme cap a les Persones Grans, és un extraordinari orgull personal, que agraeixo sincerament, i un pas endavant per a tothom, on l'edat no és un estigma que defineixi les capacitats o minimitzi la posició en la societat; l'edat no classifica la vellesa de ningú.

Manel Domínguez
Dr. Professor Emèrit del Dept. de Comunicació UAO-CEU
Autor de «*Sénior, la vida que no cesa*» (Dièresis)

Revolució demogràfica com a repte informatiu

2.

Amb els avanços socials i el progrés econòmic de les últimes dècades, les persones vivim més i millor. A Espanya, la piràmide de població segueix la seva evolució amb un augment de la proporció de persones grans.

AI
2022

el nombre de **persones de 65 anys i més** suposa el

19,09%

de tota la població espanyola.

Fa tan sols 60 anys aquest percentatge era del 8,2%.

AI
2050

es preveu que aquest percentatge sigui del

30%

uns 16 milions de persones. (Fuente: INE).

Destaca també l'ampli número de supercentenaris (110 anys o més) que han augmentat considerablement en el continent europeu des de 1970.

Aquests canvis demogràfics estan transformant la nostra societat i la manera d'entendre l'envelliment, però...

Què pensem actualment?

MITE: les persones grans són dependents i incapaces de prendre decisions per sí mateixes i constitueixen una càrrega per a les seves famílies i per a l'economia.

REALITAT: l'estat de salut, el tipus i nivell d'activitat, la productivitat i altres característiques socioeconòmiques de les persones grans estan canviant significativament en moltes parts del món en els últims anys.

Així s'evidencia el principal problema dels **estereotips**: no totes les persones grans són dependents, ni els agrada jugar a les cartes, ni al dominó... sinó que, com ocorre en la resta de les edats, tenen necessitats i gustos diferents i contribueixen a l'economia local.

Per tant, per a no caure en estereotips i prejudicis, hem de ser conscients de la seva existència i de les conseqüències negatives que tenen en la societat.

En general, es tendeix a pensar que les persones grans són dependents i incapaces de prendre decisions per si mateixes, i que constitueixen una càrrega per a les seves famílies i per a l'economia. No obstant això, l'estat de salut, el tipus i nivell d'activitat, la productivitat i altres característiques socioeconòmiques de les persones grans estan canviant significativament en moltes parts del món en els últims anys, la qual cosa porta a desenvolupar conceptes i mesures alternatives per a oferir una perspectiva més realista del que significa l'envelliment de la població en diferents contextos. Així s'evidencia el principal problema dels estereotips: no totes les persones grans són dependents, ni els agrada jugar a les cartes, ni al dominó... sinó que, com ocorre en la resta de les edats, tenen necessitats i gustos diferents.

Per tant, per a no caure en estereotips i prejudicis, hem de ser conscients de la seva existència i de les conseqüències negatives que tenen en la societat.

Un bon ús del llenguatge des de l'àmbit de la comunicació és clau per a arribar a tots els estaments socials, per la qual cosa el paper dels mitjans de comunicació és fonamental. La conscienciació social no sols posa damunt de la taula els perills de l'edatisme, sinó que a més crea una base sòlida per a combatre'l, tal com s'ha fet amb uns altres -ismes, per exemple, el sexisme o el racisme.

Els periodistes han de ser conscients del seu paper com a líders i generadors d'opinió en la societat, i comprendre que les conseqüències de la discriminació per edat afecten a tothom, en tots els àmbits de la nostra vida.

Mites i estereotips sobre edatisme

3.

La construcció social de l'envelliment, el nostre aprenentatge social, cultural, creences i experiències personals determinen la forma en la qual mirem, pensem i tractem l'edat, l'envelliment i la vellesa.

L'edatisme es pot donar en tres nivells diferents: el macro o institucional, el meso o interpersonal i el micro o autoinfligit.

Institucional

El primer es refereix a pràctiques socials, econòmiques o sanitàries que incorporen conductes discriminatòries cap a les persones grans. Els efectes d'aquestes pràctiques són molt negatius i es manifesten a través de menors oportunitats i/o dificultats per a accedir a determinats recursos com els econòmics, l'habitatge o l'atenció sanitària. És el cas, per exemple, de les dificultats que tenen les persones grans a l'hora d'aconseguir una hipoteca o un préstec personal o per a fer-se una assegurança de salut o de vida...

Interpersonal

El nivell meso s'observa en els grups, en les interaccions personals, manifestant-se de múltiples formes i amb efectes molt negatius en la vida de les persones grans, com rebuig, marginació, invisibilitat i menyspreu.

Autoinfligit

I, finalment, el micro nivell es produeix quan s'interioritzen missatges i estereotips negatius, de manera explícita, a través del llenguatge, o de manera implícita, a través de les imatges que podem veure en els mitjans de comunicació. L'edatisme interioritzat afecta el pensament, les emocions i el comportament, i pot ser limitant en fer que els individus es percebin a si mateixos menys capaços i de manera errònia.

La **discriminació per edat** sovint es trivialitza, passa desapercebuda o s'accepta" de manera subtil a través del que ja es coneix com a **micro edatismes**. Parlem de comportaments, expressions o actituds habituals, generalitzades i d'ús extensiu. Gestos o comportaments automatitzats, com, per exemple, parlar de manera diferent a les persones grans, en un to més alt, amb diminutius, o més a poc a poc... utilitzar frases fetes o expressions del tipus:

"això és molt boomer"

"ja no aguanteres, t'estàs fent gran"

"ja no tinc edat per això..."

"et queixes de tot, sembles un vell rondinaire"

Sota el paraigua del concepte micro edatismes trobem una àmplia gamma de **comportaments quotidians, comentaris i accions** que, encara que subtils, perpetuen els prejudicis contra les persones grans.

L'edatisme és particularment **visible a través dels mitjans de comunicació** amb tot el que projecten. Els discursos mediàtics impacten en la vida de moltes persones i són el mitjà més poderós de creació i propagació d'idees i missatges, socialitzant i educant de manera informal.

L'envelliment és un procés complex i substancialment subjectiu, on la visió de la persona gran sobre si mateixa juga un paper essencial. En aquest sentit, és important tenir en compte que els estereotips sorgeixen de la nostra experiència personal, però també del que consumim a través dels mitjans. Si l'edatisme és un fet recurrent en els mitjans de comunicació, tal com s'ha pogut demostrar al llarg d'anys d'estudis, és fonamental millorar el llenguatge audiovisual i el relat envers l'envelliment que transmeten, ja que el seu abast i impacte és innegable.

Viure en una societat longeva, no és el mateix que viure en una societat envellida.

Encara que la realitat que hi ha darrere sigui la mateixa, el significat o la ressonància social de les paraules que usem pot canviar la nostra percepció de la realitat, donant-li forma. El llenguatge representa en paraules, en metàfores o en imatges el pensament que s'ha anat construint al voltant de l'envelliment. Per tant, les paraules importen, el llenguatge mai és neutre, els termes envellir, vellesa, vell/a, o velleses estan socialment impregnats de connotacions negatives i ens fan reproduir de manera inconscient estereotips negatius, contribuint d'aquesta manera a la seva continuïtat en el temps i quan no, en el seu reforç.

Tothom som edatistes –en major o menor mesura–

Tots som susceptibles de sofrir en algun moment de la nostra vida la discriminació per edat. En aquest sentit, hem de ser conscients que l'edatisme afecta a tothom de manera directa.

Cert és que moltes vegades, ho fem de manera inconscient, sense mala intenció o, fins i tot, al contrari, amb la millor de les intencions.

Però els comentaris edatistes poden tenir conseqüències irreparables per la qual cosa és necessari aprendre a utilitzar llenguatges i comportaments adequats.

En aquest sentit, els mitjans de comunicació compten amb una gran acceptació social i amb una gran capacitat formativa. Igual que ha ocorregut amb el racisme primer i el sexisme després, és necessari que la societat, en general, sigui conscient del problema que implica l'edatisme i, a partir d'aquí, existeixi un pacte social que impliqui a tota mena d'institucions en la lluita. En l'epicentre, haurien d'estar els mitjans de comunicació, aportant posicionament i l'ús d'un llenguatge apropiat perquè, a poc a poc, es pugui interioritzar a nivell individual en la nostra societat.

Dones grans i mitjans de comunicació

4.

Les dones tenen una esperança de vida major que els homes, però tenen una qualitat de vida pitjor i s'enfronten a més risc de pobresa, violència, discriminació i soledat quan són grans.

És a dir, les dones viuen més anys, però en pitjors condicions. A pesar que les dones grans representen una important proporció de la població, les barreres específiques a les quals s'enfronten - per ser dones i per ser grans- continuen estant invisibilitzades. Les dones grans s'enfronten a discriminació en múltiples àrees, com l'ocupació, l'atenció mèdica, serveis financers, programes de desenvolupament i disposició de la propietat. Aquestes pràctiques són particularment fortes contra dones vídues o solteres, dones grans en situació de discapacitat, dones pageses i migrades.

Existeixen poques recerques que afrontin la relació entre discriminació de gènere i discriminació per edat, a més les dones grans són les més oblidades en les campanyes de sensibilització contra la violència masclista i en les iniciatives dirigides a fomentar la igualtat, tant a nivell nacional com internacional.

Si ens fixem en els mitjans de comunicació, poques vegades trobem a dones grans com a protagonistes d'històries.

i, quan ho són, es dirigeixen a un públic minoritari. En general, quan les dones grans apareixen, són en papers secundaris, en els quals la seva sexualitat ha estat anul·lada, el seu valor social depèn de la seva capacitat com a cuidadora o àvia i s'ignoren les seves necessitats, inquietuds i els seus projectes vitals. Aquests estereotips influeixen en la nostra actitud cap a les dones grans i en el que pensem d'elles: des de tractar-les com a maldestres o ximples i exercir un cert paternalisme sobre elles, a infravalorar els seus desitjos, les seves inquietuds o les seves opinions. Aquestes actituds estan lligades a l'edat i a l'envelliment, però també al fet de ser dones.

D'altra banda, aquesta invisibilitat fa que existeixin moltes mancances en l'atenció dirigida a dones grans que viuen situacions de violència de gènere i que, a la vegada, les dones grans tinguin menys conscienciació sobre les desigualtats i siguin les que recorren en menor mesura als serveis d'ajuda davant la violència de gènere.

El llenguatge
importa

5.

La forma en què
ens dirigim a les
persones grans
és important
perquè pot
afectar el seu
comportament.

S'aconsella utilitzar el llenguatge de manera conscient i responsable, per a evitar perpetuar els estereotips i falsos mites que envolten al grup d'edat de les persones grans. Hem d'evitar termes i expressions que generalitzin en excés, homogeneïtzant a tothom, homes i dones sota una única versió i visió.

Els termes més acceptats per a dirigir-se a aquest segment per considerar-se més objectius i sense càrrega o valoració de cap mena, són persones grans, o simplement grans. Per contra, hem d'evitar usar termes que estan dotats de connotacions negatives, que simplifiquen, despersonalitzen, redueixen i homogeneïtzen les diferents maneres de ser i viure de les persones grans, de la vellesa i l'envelliment. Per exemple, els termes:

~~Vell/a~~

~~Ancià/na~~

~~Jubilat/da~~

~~Pensionista~~

~~Tercera edat~~

~~Avi/a~~

Aquests termes no han d'usar-se per a descriure al grup d'edat en general, només si es requereix, en funció del context i per a casos específics. S'ha de reconèixer la diversitat de les persones grans, i això no es pot fer a través de l'ús generalitzat i inapropiat dels anteriors termes.

Envellir, l'assoliment de la longevitat no pot associar-se a l'estereotip estigmatitzat que s'associa al que és vell, espatllat, al que no té ja utilitat pel seu ús, que són les accepcions que fins fa molt poc eren presents en el diccionari de la RAE quan es buscava la paraula vell. Aquesta creença està fortament arrelada en el nostre imaginari social, i hem de canviar aquesta visió canviant les nostres paraules. Avi/a homogeneïtza excessivament, és inapropiat que es defineixi a un grup d'edat a través d'un rol familiar que pot o no donar-se. El mateix succeeix amb l'excessiva associació de l'edat amb el cicle de vida i la vinculació amb el treball, a través dels termes tercera edat o jubilats/des i pensionistes.

Les necessitats
laborals i socials
canvien, igual que
l'edat de
jubilació.

La utilització d'un llenguatge paternalista i infantilitzat cap a les persones grans pot animar a conformar-se amb els estereotips negatius associats a la vellesa (per exemple, poca competència i dependència).

S'ha d'evitar:

Canviar el to i el ritme de veu quan ens dirigim a les persones grans.

Usar diminutius com "Joanet", "Carmeta" o "Manelet".

Expressions com pronoms possessius com "nostres grans", "els vostres".

Expressions afectuoses del tipus "bonica meva", "carinyet" o "amor meu".

Expressions que situen a les persones grans fora de l'acció principal, per exemple, a través de l'ús abusiu de verbs modals d'acció o del complement indirecte "li/el". Exemple "li deixem que condueixi" o "no sap el que vol".

Les persones grans no són sordes, ni ximples. Parlar-los més a poc a poc, en un to de veu més alt i amb paraules simples o senzilles és una falta de respecte i de coneixement sobre la diversitat del procés d'envelliment i les seves necessitats. No són de la nostra propietat ni de la de ningú. Usar de forma generalitzada les expressions anteriors a més d'infantilitzar-los, suggereix una falta de respecte i sobreprotecció.

Hem d'anomenar a les persones pel seu nom i mantenir el mateix to i ritme de veu que utilitzem amb totes les altres persones. No hem de fer servir diminutius ni expressions d'afecte o proximitat de forma generalitzada quan no tenim una relació directa i personal amb aquestes persones grans.

El llenguatge que utilitzem influeix en conductes i creences socials, i per això un ús incorrecte, en descriure una realitat o a un grup social, pot convertir-se en una forma de discriminació. Per això, **és fonamental emprar els termes adequats, reals i no estereotipats** a l'hora de referir-nos a les persones grans.

SI

Recuperen la fira de la gent gran quatre anys després.

El Punt Avui, 12/04/2024

És correcte utilitzar les expressions "persones grans" o "gent gran".

SI

Vius amb algú més gran de 65 anys?

Regió7 15/03/2024

Resulta apropiat referir-se al número d'anys, sense jutjar.

SI

Mor un home de 70 anys a la platja de Calafell

ACN 01/09/2019

Amb l'expressió "home" defineix el gènere i l'edat s'expressa amb el número, sense judicis de valor.

SI

Joves i gent gran comparteixen una jornada de teatre

L'Hdigital 06/03/2023

Explica quins grups d'edat han participat en la jornada, tant els joves com la 'gent gran', de manera col·loquial i respectuosa.

SI

Arquitectura per al benestar de la gent gran.

La Vanguardia, 22/04/2024

És adequat utilitzar l'expressió la "gent gran" per referir-se a aquest segment de la població.

SI

Dones que lluiten, històries que inspiren: Dones grans i mitjans

La Independent 22/06/2023

Amb 'dones grans' es fa referència al gènere i a l'edat de manera adequada.

SI

Dignificar la vellesa o com evitar l'aïllament als pobles petits

Nació Digital, 31/03/2024

El terme "vellesa" fa referència a una etapa de la vida de les persones, sense prejudicis.

SI

"No vull ser jove!" Les veus madures es reivindiquen

Diari Ara, 17/03/2018

La maduresa és una etapa que parla de les persones que sumen anys a la vida en el procés d'envelliment.

SI

Vacances, avis i nets: consells per tenir un estiu sense conflictes familiars

3CAT 26/07/2023

Quan parla de les persones que tenen nets o netes, resulta apropiat referir-se als avis o les àvies.

SI

A quina edat comencem a envellir? Alguns senyals que dona el cos

RAC1, 02/10/2020

Parlar d'envelliment o d'envellir és correcte, ja que és un procés natural.

NO

El superaliment que menjaven els nostres avis torna a estar de moda: xocolata sana

Catalunya Diari, 12/05/2023

El terme "avi" o "àvia" no és aconsellable ja que no totes les persones grans són avis/as ni tots/es els/les avis/as són grans.

A més, utilitzar el possessiu 'nostres' encara que es pretengui mostrar afecte, resta autonomia ja que comporta una sobreprotecció com si s'estigués davant d'un grup desprotegit i fràgil.

NO

Els nostres avis ja consumien 'real food'

elPeriodico.cat 20/01/2020

NO

Detingut per robar jubilats en caixers de Barcelona

Periódico de Catalunya 19/07/2022

Utilitzar termes com 'jubilats' o 'pensionistes' homogeneïtza i dóna per suposat que totes les persones grans reben una prestació econòmica quan ja no estan treballant.

NO

Bretxa digital i exclusió financera a la tercera edat

La Xarxa, 17/02/2022

Les expressions 'tercera edat' o 'quarta edat' són un eufemisme per atenuar la significació de ser gran, que l'emissor considera molesta, desagradable, etc.

NO

Els ancians que viuen en residències s'atendran al seu centre pels equips d'atenció primària (EAP)

El Punt AVUI, 13/03/2024

La paraula ancià/a està carregada de prejudicis i té connotacions negatives. A més, no correspon a la realitat de la majoria de les persones grans.

NO

Perquè els vells s'esbraonen i els joves tenen "agujetas"?

Ara Balears, 20/04/2024

Es desaconsella usar el terme "vell" ja que en gran part és utilitzat com a un insult.

NO

Mor un ancià de 92 anys al ser atropellat al centre de Tàrraga

Segre 30/09/2022

Ancià té connotacions negatives, és una paraula carregada de prejudicis.

NO

La gent gran no vol ser "immigrant digital"

Metadata 14/03/2022

Jutja a totes les persones grans com iguals i les posa en el mateix sac, no respecta la diversitat de maneres de viure les tecnologies digitals entre les persones de més edat.

Les
imatges i
les persones
grans

6.

No sols les paraules importen, la imatge, la visió que es mostri de l'edat, la vellesa i l'envelliment, construeix realitats i les dota d'un significat social potent i profund.

Per a aconseguir una imatge de les persones grans actual, real i no estereotipada, és fonamental mostrar i visibilitzar com es pot gaudir i viure les diferents etapes dels diversos processos d'envelliment. Hem d'estudiar de manera conscient i reflexiva les imatges a seleccionar per a il·lustrar i completar els relats i estratègies discursives dels continguts que es difonen en els mitjans.

Es recomana, per una banda:

Fuente: AdobeStock

Fuente: AdobeStock

No ocultar rostros, no mostrar només parts de cossos envellits.

Fuente: www.elcorreogallego.es, 17/07/20.

Fuente: iStock

No abusar de fotografies generalistes, homogènies i estereotipades o de bancs d'imatges.

Fuente: www.elcorredoriburgos.com, 23/10/23.

Fuente: www.infosalus.com, Actualidad: 29/05/20.

Evitar mostrar imatges d'envelliments patològics que associïn edat a dependència, fragilitat, soledat, infelicitat o depressió. Aquesta estratègia discursiva o relat està excessivament arrelat en la nostra societat.

I per altra banda, mostrar:

Fuente: AdobeStock

Fuente: Pexels

Imatges diverses i reals.

Fuente: Amigos de los mayores

Fuente: Pexels

Persones grans en contextos intergeneracionals.

Fuente: Juan Carlos Mejias / Matia Fundazioa

Fuente: Pexels

Imatges que mostrin relats i contextos positius, associats a projectes i situacions que es derivin d'una vida activa tant física i mental, com a social i relacional.

Fuente: Pexels

Fuente: Pexels

Imatges positives i cuidades de cossos reals, amb la presència natural d'arrugues, cabells blancs, talles diverses i que potenciïn la idea d'una diversitat física sana en els processos habituals de l'envelliment.

Fuente: www.infocast.es/actualidad/Sociedad 06/07/19.

Fuente: www.lamujerona.org/es

Imatges que des de la interseccionalitat trenquin dobles i triples discriminacions derivades del gènere, l'orientació sexual i la raça.

Fuente: Pexels

Fuente: Pexels

Imatges diverses de persones grans explorant, aprenent i gaudint de noves situacions, coneixements i entorns.

La veu de les persones grans

7.

A causa de la discriminació per raons d'edat i a les desigualtats socials, sovint, no s'escolta la veu de les persones grans i no es tenen en compte els seus drets, els seus desitjos i necessitats.

Tenir una veu significa que poden reclamar els seus drets, prendre decisions i participar de manera significativa en la presa de decisions en tots els àmbits de les seves vides: personal, familiar, social i polític.

Darrere de la paraula *veu* es troba un sentit molt més ampli que abasta la participació, l'apoderament, la capacitat d'acció, l'autonomia i la responsabilitat. La veu és una part essencial de qui som, les opinions que tenim, les decisions que prenem i les accions que duem a terme. En relació amb això, tenir capacitat d'elecció i d'acció és essencial per a la nostra dignitat, benestar i sentit de valor propi, i perquè hi hagi un enfocament de la vellesa basat en drets.

La discriminació per edat i la desigualtat, sovint, causen que a les persones grans se'ls negui tenir un veu.

Fer costat a les persones grans perquè tinguin veu s'aconsegueix fonamentalment canviant les relacions de poder; és a dir, empoderant a les persones grans en les seves llars, comunitats, treballs i en el desenvolupament de polítiques i processos de presa de decisions. Per això, incloure les veus de les persones grans en els mitjans de comunicació comptant amb el seu testimoni en primera persona i entrevistant-les i obtenint la informació de manera directa farà que treballem d'una forma més responsable, respectuosa i inclusiva.

HelpAge International España

8.

HelpAge International España ajuda les persones grans a reclamar els seus drets, enfrontar-se a la discriminació i superar la pobresa perquè puguin gaudir d'una vida digna, segura, activa i saludable.

Som part de la xarxa global de HelpAge International,

190
organitzacions
de 90
països.

Des d'HelpAge International España, duem a terme múltiples iniciatives d'incidència política, formació, cooperació i emergències humanitàries i sensibilització per a construir una societat amigable i sensible a tots els nivells amb la realitat de les persones grans i els seus drets. A més, treballem en xarxa a nivell nacional i internacional per a aconseguir la creació d'una Convenció internacional de l'ONU sobre els drets de les persones grans.

Les nostres línies d'acció se centren en:

Convenció Internacional de les Nacions Unides, ODS i Agenda 2030, drets humans, igualtat de gènere, cooperació i emergències humanitàries, sensibilització i incidència i canvi climàtic.

Aquesta guia és una de les principals línies d'acció de l'Observatori sobre l'Edatisme, un projecte desenvolupat per la Fundació HelpAge International Espanya que pretén ser una eina dirigida a reduir el problema de l'edatisme,

a través de la
lluita contra els
prejudicis

mitjançant la recopilació de dades, la recerca, l'avaluació de lleis i polítiques públiques i les activitats educatives per a millorar l'empatia i combatre idees errònies vers les persones grans i els seus drets.

QUARTA EDAT

Persona de 80 anys o més.

Font: Organització Mundial de la Salut.

DISCRIMINACIÓ

Consisteix en accions, pràctiques o polítiques que s'apliquen a les persones a causa de la seva pertinença percebuda o real a un determinat grup socialment destacat i que comporten per a elles alguna forma de desavantatge (discriminació negativa) o d'avantatge (discriminació positiva).

Font: Informe Mundial d'Edatisme de l'Organització Mundial de la Salut.

EDATISME

L'edatisme són els estereotips, els prejudicis i la discriminació contra les persones a causa de la seva edat. En un debat organitzat per HelpAge, en el qual van participar persones grans, elles mateixes el van definir com a "accions directes o indirectes per les quals algú és exclòs, considerat diferent, ignorat o tractat com si no existís, per la seva edat".

Font: Organització Mundial de la Salut.

ENVELLIMENT

Procés gradual que es desenvolupa durant el curs de vida i que comporta canvis biològics, fisiològics, psicosocials i funcionals de variades conseqüències, les quals s'associen amb interaccions dinàmiques i permanents entre el subjecte i el seu mitjà.

Font: Convenció Interamericana sobre la Protecció dels Drets Humans de les Persones Grans.

ENVELLIMENT ACTIU

El procés en què s'optimitzen les oportunitats de salut, participació i seguretat a fi de millorar la qualitat de vida de les persones a mesura que envelleixen.

Font: Organització Mundial de la Salut.

ENVELLIMENT SALUDABLE

El procés de desenvolupar i mantenir la capacitat funcional que permet el benestar en la vellesa.

Font: Informe Mundial sobre Envel·liment de l'Organització Mundial de la Salut, 2015.

ESTEREOTIPS

Són estructures cognitives que emmagatzemen les nostres creences i expectatives sobre les característiques dels membres dels grups socials, i l'atribució d'estereotips és el procés d'aplicació de la informació estereotipada.

Font: Informe Mundial d'Edatisme de l'Organització Mundial de la Salut.

PERSONA GRAN

Aquella persona de 60 anys o més, tret que la llei interna determini una edat base menor o major, sempre que aquesta no sigui superior als 65 anys. Aquest concepte inclou, entre altres, el de persona adulta gran.

Font: Convenció Interamericana sobre la Protecció dels Drets Humans de les Persones Majors.

PREJUDICIS

Són una reacció emocional o un sentiment, de caràcter positiu o negatiu, cap a una persona en funció de la percepció de la seva pertinença a un grup.

Font: Informe Mundial d'Edatisme de l'Organització Mundial de la Salut.

SUPERCENTENARIS

Una persona que té almenys 110 anys d'edat.

Font: Real Acadèmia Espanyola.

TERCERA EDAT

Hem d'evitar usar aquest concepte quan es vol referir a la totalitat de persones grans. Quan es fa servir, s'ha de verificar que s'està informant sobre una persona que té entre 60 i 79 anys. El mateix succeeix amb el terme quarta edat, s'ha de confirmar que la persona té 80 anys o més.

Font: Organització Mundial de la Salut.

VELLESA

Últim període de la vida d'una persona, que segueix a la maduresa, i en el qual es té edat avançada.

Font: Convenció Interamericana sobre la Protecció dels Drets Humans de les Persones Grans.

Entitats especialitzades

10.

Fundación HelpAge International España

Incidència política, formació, cooperació i emergències i sensibilització.

Contacte: Viridiana Chacón, responsable de comunicació i premsa.

Correu electrònic: viridiana.chacon@helpage-espana.org

Adreça: Edifici Impact Hub Prosperidad - Carrer de Javier Ferrero, 10. 28002, Madrid.

Telèfon: 915 76 63 66 / 654 61 73 34

Web: www.helpage.es

SOMSENIORS

Associació enfocada a donar visibilitat a les discriminacions per edat vers les persones grans i combatre l'edatisme.

Contacte: Lourdes Charles

Correu electrònic: somseniors@gmail.com

Adreça: c. General Mendoza 8 08035 Barcelona

Telèfon: 677 46 11 45

Web: www.somseniors.com

AMICS DE LA GENT GRAN

Fundació que lluita contra la soledat i la marginació de persones grans mitjançant l'acompanyament emocional de persones voluntàries i la sensibilització de la societat, amb el desenvolupament de projectes i campanyes.

Contacte: Albert Quiles

Correu electrònic: info@amicsdelagentgran.org

Adreça: C. Grassot, número 3, 1er pis, 08025, Barcelona

Telèfon: 93 20 7 67 73

Web: www.amicsdelagentgran.org

FUNDACIÓ PRIVADA PRO VELLESA AUTÒNOMA (PROVEA)

Entitat privada sense ànim de lucre crea per vetllar pels drets de les persones grans en situació de fragilitat, promoure la seva autonomia i el seu benestar.

Contacte: Mª Pilar Vilaseca Farreras

Correu electrònic: pvilaseca@fundacioprovea.org

Adreça: c. Balmes 211 pral 1a 08006 Barcelona

Telèfon: 93 518 05 64 / 667 637 302

Web: www.fundacioprovea.org

FUNDACIÓ ROURE

Acompanya a persones en situació de precarietat per tal que siguin el més autònomes possible.

Contacte: Eva Morera

Correu electrònic: eva.morera@fundacioroure.org

Adreça: C. dels Cecs de Sant Cugat, 1, Ciutat Vella, 08003 Barcelona

Telèfon: 932 95 60 13

Web: www.fundacioroure.org

AJUNTAMENT DE BARCELONA

Impulsa polítiques i accions encaminades a combatre l'edatisme i el bon tracte amb les persones grans.

Com combatre l'edatisme vers les persones grans. De la teoria a la pràctica. Guia elaborada per l'Associació SomSeniors amb la col·laboració del Departament de Promoció de les Persones Grans.

https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documents/com_combatre_ledatisme_vers_les_persones_grans.pdf

Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona (CAGG). És l'òrgan de l'Ajuntament de Barcelona per a la participació de les persones grans en totes aquelles qüestions que les afecten i interessin. El CAGG s'organitza en Plenari, Comissió Permanent i en grups i comissions de treball obert a totes les persones grans de la ciutat. Entre d'altres, un grup d'edatisme i discriminacions.

<https://ajuntament.barcelona.cat/personesgrans/ca/canal/consell-assessor-de-la-gent-gran>

Contra el maltractament, bon tracte. Què entenem per maltractament? Com actuar en cas de maltractament? Com promoure el bon tracte? Vídeos, documents, recursos....

<https://ajuntament.barcelona.cat/personesgrans/ca/canal/contra-el-maltractament-bon-tracte>

Oficina per la No Discriminació (OND)

Atén les vulneracions dels drets humans relacionades amb l'àmbit de la discriminació per origen, pertinença cultural o religiosa, orientació sexual i identitat de gènere, edatisme, entre d'altres.

Correu electrònic: ond@bcn.cat

Adreça: C. Ferran, 32 – 08002 Barcelona

Telèfon: 934 13 20 00

Web: <https://ajuntament.barcelona.cat/oficina-no-discriminacio/ca>

Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya (FATEC)

Entitat formada per voluntaris amb l'objectiu de crear accions i activitats per la promoció de la gent gran davant la societat, i vetllar per a la creació de lleis i polítiques que representin la gent gran de Catalunya.

Contacte: Josep Carné Teixidó - (president)

Correu electrònic: fatec@fatec.cat

Adreça: C. Casanova, 36 BARCELONA

Telèfon: 93.215.02.33

Web: www.fatec.cat

FUNDACIÓ FIRAGRAN

Millorar la qualitat de vida de les persones grans.

Contacte: Juli Simon

Correu electrònic: julisimon@fundaciofiragran.com

Adreça: C. Francisco Giner, 27, Barcelona

Telèfon: 932 38 68 68

Web: <https://firagran.com/fundacio-firagran/>

FUNDACIÓ PASQUAL MARAGALL

Entitat privada sense ànim de lucre que promou la recerca per prevenir la malaltia d'Alzheimer i treballa per oferir solucions que millorin la qualitat de vida de les persones afectades i cuidadores.

Correu electrònic: info@fpmaragall.org

Adreça: C. Wellington, 30 - 08005 Barcelona

Telèfon: 933 26 31 90

Web: www.fanmaragall.org

Associació per a la Investigació del Maltractament a les Persones Grans EIMA

La nostra activitat consisteix a fer formació a professionals, elaboració de Protocols i Guies d'actuació, xerrades de sensibilització i conscienciació a la societat en general, i especialment a les mateixes persones grans.

Contacte: Jordi Muñoz Iranzo

Correu electrònic: eima.asociacion@gmail.com

Adreça: C. Providència nº 42, Barcelona (08024)

Telèfon: 609907337

Web: en construcció

Un producte de

 Observatorio
del **Edadismo**

Subvencionat per:

